

On the Connection between Women, Men and Water in Rabbinic Literature

Dr. Gila Vachman

גשם, הקשב לנשים – על הקשר בין נשים, גברים ומים בספרות חז"ל

ד"ר גילה וכמן

Unit 1, Meeting 1: "Three Keys"

יחידה א, מפגש א: "שלושה מפתחות"

Introduction

In this unit, we will study expressions from the Talmud and Midrashim which use images of 'coupling' and 'birth' in order to describe rainfall. The connection between heaven and earth is described in the sources as that of a couple. However, it is not always clear who is the man and who is the woman, or when the connection exists and when it is severed.

Meeting 1: "Three Keys"

Prior to reading the first source, tell each other what rain means to you, what memories it arouses in you, or which feelings or other experiences (clothing, music, physical location, etc.) you associate with it.

הקדמה

ביחידה זו נלמד מימרות מן התלמוד ומן המדרשים, המשתמשות בדימויים של 'זיווג' ו'לידה' כדי לתאר את ירידת הגשם. הקשר בין שמים וארץ מתואר במקורות כקשר זוגי - אך לא תמיד ברור מיהו הגבר ומיהי האישה, מתי מתקיים הקשר ומתי הוא מתנתק.

מפגש ראשון: "שלושה מפתחות"

לפני קריאת המקור הראשון, ספרו זה לזה מהו גשם בשבילכם, אילו זיכרונות הוא מעורר בכם, לאיזו הרגשה מוחשית (בגד, מוזיקה, מקום פיזי וכדומה) הוא מתקשר.

Babylonian Talmud, Ta'anit, 2a – b (Soncino)

R. Johanan said: Three keys the Holy One blessed be He has retained in His own hands and not entrusted to the hand of any messenger, namely, the Key of Rain, the Key of Childbirth, and the Key of the Revival of the Dead. The Key of Rain, for It is written, The Lord will open unto thee His good treasure, the heaven to give the rain of thy land in its season, The Key of Childbirth, for it is written, And God remembered Rachel, and God hearkened to her, and opened her womb. The Key of the Revival of the Dead, for it is written, And ye shall know that I am the Lord, when I have opened your graves.

תלמוד בבלי, מסכת תענית דף ב, עמ' א-ב

אמר ר' יוחנן, שלשה מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו ביד שליח ואלו הן:

מפתח של גשמים, מפתח של חיה [=יולדת], ומפתח של תחיית המתים.

מפתח של גשמים, דכתיב (דברים כח) 'יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו'.

מפתח של חיה מנין? דכתיב (בראשית ל) 'ויזכר אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה'.

מפתח של תחיית המתים מנין? דכתיב (יחזקאל לז) 'וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם'.

Discussion Questions:

1. R. Yochanan lists three 'keys' that are in God's possession and proves it based on three verses in which the Hebrew verb 'open' (P'TH) appears. What are these keys? Who do you think the messenger is?
2. What do rain, birth and the resurrection of the dead have in common? Why are these phenomena specifically not entrusted to a messenger and instead remain in the hands of God? In your opinion, are there other "keys" that can be added to this list?

שאלות לדיון:

1. ר' יוחנן מונה שלושה 'מפתחות' הנתונים בידו של הקב"ה, ומסתמך על שלושה פסוקים שבכולם מופיע השורש פת"ח. מהם אותם מפתחות? מי עשוי להיות השליח?
2. מה משותף בין גשם, לידה ותחיית המתים? מדוע דווקא שלושה אלה אינם נמסרים בידי שליח אלא ניתנים ישירות מהקב"ה? ואולי אפשר להוסיף עוד 'מפתחות' לרשימה?

As per the source below, rainfall is compared to 'momentous' life-giving events, such as birth and the resurrection of the dead. Rainfall also represents a universal human dimension:

ניתן לראות כי לפי מקור זה, הורדת הגשם שקולה לפעולות 'גדולות' של הענקת חיים – לידה ותחיית המתים. לירידת הגשם יש גם היבט אוניברסלי, כלל-אנושי:

Midrash Devarim Rabba, Ki Tavo, 7

It is related that once a gentile put a question to R. Johanan b. Zakkai, saying: 'We have festivals and you have festivals; we have the Calends [first day of the month in the Roman calendar], Saturnalia [a Roman festival observed in December], and Kratesis [a Roman festival commemorating the conquest of Eastern countries], and you have Passover, Pentecost [Shavuot], and Tabernacles [Sukkot]; which is the day whereon we and you rejoice alike?' R. Johanan b. Zakkai replied: 'It is the day when rain falls.'

דברים רבה, כי תבוא, פסקה ז

מעשה בגוי אחד ששאל את רבן יוחנן בן זכאי. אמר: לנו יש מועדות ואתם יש לכם מועדות. אנו יש לנו קלנדא, סטרנליא, קרטסיס, ואתם יש לכם פסח, עצרת וסוכות. איזה יום שאתם ואנחנו שמחים? אמר לו רבן יוחנן בן זכאי: זה יום ירידת גשמים.

Discussion Questions:

1. The gentile asks R. Yochanan ben Zakkai about a "day that we can all be happy on." Does a day of rainfall indeed make the whole world happy and connect all human beings? Are we all equal in the face of rain?
2. How do we reconcile the destruction that rain can cause (flooding, hurricanes, typhoons) with R. Yochanan ben Zakkai's belief that a day with rainfall is a day on which we can all rejoice? Is his statement only relevant to those parts of the world, like Eretz Israel, where rain is prayed for to initiate growth and rebirth?
3. Return to the exchange of experiences and impressions regarding rain that you shared with each other at the beginning of this session and consider the differing attitudes people have towards rain. How do we receive the rain? Is our attitude towards rain dependent on culture or geography? On gender?

שאלות לדיון:

1. הגוי שואל את רבן יוחנן בן זכאי על 'יום שאתם ואנחנו שמחים'. האם אכן יום ירידת גשמים משמח את כל העולם ומחבר בין כל בני האדם? האם כולם שווים בפני הגשם?
2. ר' יוחנן סבור כי יום בו יורדים גשמים הוא יום שמחה לבני כל הדתות, אך גשם עלול לגרום גם להרס (הצפות, הוריקנים, טיפונים) איך הייתם מיישבים זאת? האם דבריו רלוונטיים רק לחלקי העולם, כמו הארץ ישראל, בהם מתפללים שהגשם ירד, יצמיח ויחיה את האדמה?
3. חזרו לחוויות ששיתפתם זה את זה ביחס לגשם בתחילת המפגש וחשבו על היחס השונה של אנשים לגשם – איך אנו מקבלים את הגשם? האם יחסנו לגשם הוא תלוי תרבות? תלוי גיאוגרפיה? תלוי מגדר?